

Institutionsetnologi

En inledning

MARIA BJÖRKLUND är doktorand i etnologi vid Stockholms universitet.

KIM SILOW KALLENBERG är postdoktor i etnologi, vid Umeå universitet. Båda författarna presenteras mera utförligt vid sina respektive artiklar.

inom de flesta vetenskaper är det vanligt att ämnesdisciplinen bryts upp och sorteras in i subkategorier, där särskilda kännetecken hos olika fält framträder och där specifika metodologiska och teoretiska villkor får utrymme att bilda egna ämnesidentiteter. Antropologi är till exempel uppdelat i en mängd subdiscipliner, som exempelvis medicinsk antropologi (se t.ex. Ekströmer 1998; Helman 2008), visuell antropologi (se t.ex. El Guindi 2004; Pink 2005) och existentiell antropologi (Jackson 2005). Inom etnologi ser vi inte denna praktik lika ofta, kanske delvis av skälet att ämnet är litet och den generella ämnesidentiteten därför blir mer aktuell att skydda och bevara. Kanske är det en anledning till att en gemensam etnologisk identitet relativt ofta diskuteras internt i olika sammanhang där etnologer möts och samtalar.

Det förekommer t.ex. att frågan: *på vilket sätt är detta etnologi?* ställs vid disputationakter för etnologer. Frågan signalerar just att ämnesidentitet uppfattas som särskilt centralt. Det signalerar också att det framförallt är till andra etnologer som unga forskare i etnologi förväntas förhålla sig i sin forskning.

I detta temanummer vill vi dock – åtminstone tillfälligt – göra ett försök att identifiera en etnologisk subkategori som vi menar oss se som en stark strömning inom etnologi både nu och förr: nämligen *institutionsetnologi*. Sedan flera decennier tillbaka är etnologisk forskning kring olika typer av institutioner vanlig (t.ex. Öhlander 1996; Jönsson 1998; Eivergård 2003; Runfors 2003; Hörnfeldt 2009; Fioretos 2009; Silow Kallenberg 2016). Även utanför etnologiämnet finns exempel på institutionsstudier där etnografiska metoder används i sökandet efter kunskap (t.ex. Levin 1998; Bartholdsson 2008).

Etnologen Elin Franzén har gjort layout och text till denna bild.

I detta nummer av *Kulturella Perspektiv* samlar vi några av de etnologer som på senare tid har arbetat institutionsetnografiskt. Författarna samlas under paraplyet institution, och resonerar alla kring vad det kan innebära att ta fasta på ett institutionsperspektiv i etnologisk forskning. Utöver denna minsta gemensama nämnare är dock de fält som finns representerade här relativt disparata – vilket ställer frågan om vad en institution egentligen är på sin spets.

I den här inledande texten diskuterar vi framförallt det vi benämner som den svenska institutionsetnologin, och ställer frågor av typen: Vad är institutionsetnologi? Är det en användbar term? Vad vin-

ner vi på att avgränsa en viss typ av forskning som en särskild subdisciplin? För att kunna landa i någon – åtminstone tillfällig – slutsats angående dessa frågor utgår vi från exempel på den institutionsetnologi som har gjorts i Sverige. Vidare ska vi diskutera olika typer av institutioner, och frågar oss om det går att tala om en institutionsetnologi, eller om institutionsetnologier i plural är mer precist? Slutligen gör vi en sammanfattning av temanumrets artikelbidrag.

VAD ÄR EN INSTITUTION?

Vi ska dock börja med att försöka reda ut vad en institution är. Begreppet institu-

tion kan definieras på flera olika sätt, och det är inte självklart att alla typer av institutioner låter sig insorteras under en och samma definition. Arbetet med detta temanummer har aktualiserat frågan om var gränsen ska dras för vad som ska rymmas inom begreppet. Är t.ex. familjen en institution?

Enligt vissa sätt att definiera begreppet är svaret definitivt jakande, och familjen är också något som har studerats av flera etnologer (se t.ex. Meurling, Lundgren & Lövkrona 1999). Familjen är en institution i meningen att den har en kulturellt normativ given form med specifika fasta roller, förväntade beteenden och vanor samt att den regleras av lagstiftning. Samtidigt styrs familjen inte av att den har ett formellt övergripande politiskt uppdrag, även om det är korrekt att invända att det faktiskt finns en mängd politiska beslut som styr och påverkar familjers villkor i varje samhälle. I Sverige utdelar vi t.ex. barnbidrag samt har en relativt generös föräldraförsäkring för att familjer ska välja att alstra barn till nationen.

Här har vi dock valt att definiera institutioner något snävare, och fokuserat på de institutionella sammanhang som har formella politiskt beslutade uppdrag, en eller flera fysiska platser där institutionens uppdrag ska utövas, och någon form av tjänstepersoner knutna till sig. Denna definition är fortfarande relativt bred – och kommer att fördjupas längre fram – och den ger utrymme för att inkludera många olika slags institutioner med olika uppdrag i samhället.

Artiklarna i detta nummer berör endast ett axplock och täcker ändå in försvarsmakten, psykiatrin, förskolan samt museet.

Det är en svår uppgift att på ett enkelt sätt klart definiera vad en institution är –

delvis eftersom det är ett begrepp som betecknar föränderliga verksamheter. I antologin *Inspärrad* (2016) fokuseras ur ett historiskt perspektiv hur normalitet skapas och upprätthålls inom olika institutioner. Historikern Roddy Nilsson och etnologen Maria Vallström diskuterar i sitt inledningskapitel till antologin hur det som kännetecknar många av de institutioner under den tidsperiod som studeras i boken är att de intagna bor i någon form av gemensamma utrymmen och därmed påtvingas en gemenskap (2016:7). Detta förändrades senare, med de nya hospitalen och cellfångelserna, där ensamhet blev ett mer påtagligt kännetecken för de intagna (Nilsson & Vallström 2016:7).

Andra har, snarare än att diskutera förändring, diskuterat den tröghet som institutioner karaktäriseras av (Jönsson, Persson & Sahlin 2011:15). I vissa studier har det svärföränderliga eller över tid bestående diskuterats i termer av ”det som sitter i väggarna” (se t.ex. Silow Kallenberg 2017b). Om fokus är föränderlighet eller det som består över tid beror säkerligen på vilket tidsperspektiv som anläggs – samt på vilket kunskapsmålet är med studien. Självklart är förändring lättare att få syn på när tidsperspektiven är längre eller om olika jämförelsepunkter analyseras. Förändring är svårare att se om tidsperspektivet är kortare eller helt och hållet synkront.

Antropologen Lisbeth Sachs har skrivit om medicinska kontexter och vårdssammanhang i en rad olika publikationer. I boken *Vårdens etnografi* (1992) skriver Sachs om att institutioner är något som har blivit vanemässigt och fått en given form och plats (1992:51f). Mary Douglas arbetar utifrån en liknande förståelse i boken *How Institutions Think* (1986), och

menar där att institutioners minsta gemensamma nämnare är konventioner och det sätt på vilka dessa konventioner har naturaliserats hos majoriteten av människorna i ett samhälle (Douglas 1986:46f). Institutioner är ur en sådan förståelse något som har ”ett namn, en yttre form och en funktion som hänger samman med allmänt vedertagna föreställningar och den ter sig fullkomligt rationell och naturlig” (Sachs 1992: 52). Det innebär t.ex. att en person som blir mycket sjuk vet att det är till en vårdcentral, eller kanske till en akutmottagning, som den bör vända sig. I vår samhällskontext har vi kunskap om att det är just dit vi ska gå med våra besvär. I en annan kontext är det inte säkert att det är samma ordning som råder och att institutionerna är strukturerade på samma sätt. Centralt i Sachs definition är alltså att institutioner måste studeras och förstås utifrån sina kontextuella premisser.

Sociologen Dorothy E. Smith (2005) har utvecklat en metod som hon benämner *Institutional Ethnography* (IE). På svenska översätter termen till institutionell etnografi eller institutionsetnografi. Smith är ett namn som knappast kan förbises när man ska tala om forskning om institutioner. Institutionsetnografi rymmer både specifika metoder och ett särskilt sätt att förstå fenomenet ”institution”.

Enligt Dorothy Smith handlar institutionsetnografi om att, med utgångspunkt i den institutionella vardagen, kartlägga vad hon kallar för ”de styrande relationerna”. De styrande relationerna bygger på en makt mellan de styrande (tjänstemän anställda av myndigheter, organisationer och företag) och de som ska styras (exempelvis elever i skolan, patienter inom vård och intagna vid fängelser). De ”styrande relationerna” ska enligt Smith syn-

liggöras för att i förlängningen kunna förändras. Hennes modell är således fokuserad på makt och har en tydlig vilja till samhällsförändring.

Smith har snarare fokus på metoden än på att särskilt diskutera vad en institution är för något. Istället är Smith tydlig med att forskare som studerar institutioner bör akta sig för att ta sammanhanget för givet, eftersom detta riskerar att befästa institutionerna i sin etablerade form och därmed även befästa de maktrelationer som finns där. I vår tolkning är det just makt och de ojämlika relationerna som är det främsta kännetecknet på en institution i Smiths förståelse av institutionsbegreppet.

Genom sitt fokus på makt, vardagliga praktiker och sociala interaktioner skiljer sig Smiths institutionsetnografi inte särskilt mycket från återkommande etnologiska perspektiv och metodologiska arbetsätt. Ofta studerar vi, med utgångspunkt i vardagliga aktiviteter hur övergripande samhällsideal och normer tar plats och formar vardagen för människor i olika kontexter. Smith lägger vikt vid texter – som exempelvis myndighetsdokument, lagtexter och informationsmaterial – som en länk mellan de styrande och de styrda. Styrkan i den institutionsetnografi som hon föreslår kan sägas ligga i kombinationen av olika former av empiri, som observationsanteckningar, intervjuer och textbaserat material. Denna kombination av olika slags material är det som vi etnologer vanligen benämner metod- eller materialtrianglering, och det är även ett vanligt angreppssätt för etnologer som specifikt studerar institutioner.

Institutionsbegreppet är således mångtydigt och komplext. Vi har försökt summera en definition av begreppet – baserat både på våra egna och andras erfarenheter

av att forska i institutionskontexter – som är applicerbart på olika typer av institutioner. I vår definition utgår vi från att institutioner är samhällseliga inrättningar vilka utför funktioner som av sin samtid ses som nödvändiga för att reproducera samhällssystemet. Vilken funktion eller uppdrag en viss institution har bestäms av formella politiska beslut. Uppdragen styrs av lagar, förordningar och policydokument samt kulturella överenskommelser. Att institutioner har formella uppdrag betyder att en institution är menad att göra något, till exempel upprätthålla en viss ordning eller förändra individens handlande och deras kroppar i vissa riktningar.

Maktutövning är därmed centralt för institutioner (se också Jönsson, Persson & Sahlin 2011). Institutioner är därtill reglerade avgränsade platser inom vilka de politiskt beslutade uppdragen utövas. Dessa platser inrymmer människor som befinner sig i bestämda (hierarkiska) positioner i förhållande till varandra. Dokumentation är centralt för institutioner. Verksamheten dokumenteras på olika sätt i form av till exempel journaler, statistik, mötesprotokoll, utvärderingar och årsrapporter. Institutioner förändras över tid. De förändras i takt med att samhället gör det och därmed omformuleras också institutionernas uppdrag eller direktiven för på vilka sätt uppdragen ska genomföras. Det förefaller dock ofta som att institutioner förändras relativt långsamt (se också Jönsson, Persson & Sahlin 2011). Det finns en slags seghet, eller trögrörlighet, i det "system" som utgör själva institutionen.

Avslutningsvis verkar institutioner på olika nivåer. Dels på en samhällsnivå genom exempelvis lagstiftning och debatt. Dels verkar de på en myndighetsnivå, exempelvis Socialstyrelsen och Migrations-

verket. Institutioner verkar också på vad man kan kalla för en institutionsnivå – genom riktlinjer och informella regelverk. Slutligen blir de till genom den vardagliga nivån där sådant som materiell miljö, sociala interaktioner, informella regler och normer spelar en viktig roll. Även om alla dessa nivåer kan vara centrala för etnologen som studerar institutioner så är de etnografiska metoderna bäst lämpade för att framförallt undersöka den vardagliga nivån.

SVENSK INSTITUTIONSETNOLOGI

Vilka typer av institutioner är det då som etnologer har studerat? I det här avsnittet ger vi en översikt av fältet institutionsetnologi i Sverige. Vi gör inte anspråk på att ta med alla studier där institutioner är i fokus, utan översikten bör snarare läsas som en skiss av ett fält där vi ger några centrala exempel och urskiljer vissa linjer och riktningar. Det finns alltså en hel del studier som inte nämns här. I avsnittet har vi därför tematiserat institutionsforskningen, och det fält som är absolut störst inom den forskning vi har tagit del av är det som ägnar sig åt vad som kan sammanfattas inom ramen för temat *vård och hälsa*.

Det är således många etnologer som har utforskat institutioner som på olika sätt fokuserar vård och hälsa, och vi har tagit med studier som vi menar sorterar in under benämningen institutionsetnologi även om det är långt ifrån alla som för resonemang om att det är just institutioner som undersöks. Indelningen är alltså framförallt vår konstruktion. Här kan nämnas studier om institutioner som demensboende (Öhlander 1996); om infektionssjukhus för leprasjuka i Grekland (Drakos 1997); om palliativ vård (Karlsson 2008); vårdcentraler

(Fioretos 2009); dialysvård (Gunnarson 2016); långvård (Mariné 1981); barnavårdscentraler (Hörnfeldt 2009); och våldtäktsmottagningar på sjukhus (Lindberg 2015). Här kan också nämnas studier som mer indirekt har närmat sig vårdinstitutioner, genom intervjuer med vårdpersonal snarare än att genom själva ha närvarat vid en institution i forskningsprocessen (se t.ex. Runfors & Lövgren 1993).

Institutionen fängelse har en mer komplex status och kan förstås som en straffande institution på vissa sätt och som en vårdinstitution på andra sätt. Idag talar man ju t.ex. om kriminalvård även om vistelsen i fängelse är en straffrättslig påföljd. Fängelser har också studerats av etnologer, och ofta ur ett historiskt perspektiv. Pia Lundahl (2001) har fokuserat intimitet och homosexualitet mellan kvinnor, studerat genom protokoll, journaler, rapporter och brev. Birgitta Svensson har i flera texter diskuterat fängelser ur ett historiskt perspektiv (1994 & 2000), och där har fokus varit det moderna fängelsets och frihetsstraffets framväxt. Svensson har även analyserat ett mer samtida material, där fokus är hur långtidsdömda fångar berättar om sina liv och formar sin kriminella identitet (1997).

Även vi som är gästredaktörer för det här temanumret har studerat institutioner som kan sorteras in under kategorin vård i bred bemärkelse. Kim Silow Kallenberg har i sin avhandling (2016) och i flera andra texter (2015; 2017a & 2017b) undersökt särskilda ungdomshem – eller SiS-institutioner – där tvångsvård av unga bedrivs. Maria Björklunds pågående avhandlingsprojekt fokuserar den samtida heldygnspsykiatrin, och kommer därmed att fylla en empirisk kunskapslucka i det institutionsetnologiska fältet.

Ett annat tema som vi har identifierat

inom svensk institutionsetnologi är *utbildning*. Institutioner som har undersökts här är yrkesförberedande utbildningar (Herrman 1998); universitetet (Gerholm & Gerholm 1992; Ehn 2001); förskolan (Ehn 1983) och grundskolan (Lundgren 2000; Runfors 2003; Bäckman 2003; Rosales 2010).

Att anta ett *historiskt perspektiv på institutioner* har också varit vanligt bland etnologer. Studier med fängelset som institution i fokus har redan nämnts, men även andra slags institutioner har varit föremål för etnologiska undersökningar. Med hjälp av framförallt patientjournaler har både Lars-Eric Jönsson (1998) och Mikael Eivergård (2003) studerat psykiatrin. Maria Vallström (2016) har med hjälp av arkivmaterial i form av brev, citat och beskrivningar av handlingar fokuserat ett sjukhus för asociala imbecilla män. Gunnilla Kjellman (1981) har studerat fattig- och åldringsvård samt institutionsväsande i agrarsamhället.

En annan typ av institution som flertalet etnologer har undersökt är *museet*. Här återfinns forskare som exempelvis Wera Grahn (2006), Lotten Gustafsson Reinius (2008) och Britta Zetterström Geschwind (2017). Det finns även flera pågående etnologiska avhandlingsprojekt där museum står i fokus.

Ett exempel är Elin von Unge vid Stockholms universitet som undersöker insamling på kulturhistoriska museer i Sverige. Ett annat exempel är Charlotte Engman vid Umeå universitet som fokuserar dekoloniseringspraktiker vid Etnografiska museet.

Myndigheter av olika slag har också varit föremål för etnologiska studier, och kan betraktas som en del av det institutionsetnologiska fältet. Lena Gerholm (1985) har skrivit om Kulturrådet och

Fredrik Hertzberg (2003) har skrivit om Arbetsförmedlingen.

Även om vi kan konstatera att institutionsforskning, i bred bemärkelse, är relativt vanlig bland etnologer så är det inte alla som använder just begreppet institution för att beskriva sitt analysobjekt. De som vi utifrån vår läsning menar kommer närmast att uttalat anlägga ett institutionsperspektiv är t.ex. Öhlander (1996), Drakos (1997), Jönsson (1998), Olsson (2010), Silow Kallenberg (2016), samt Björklund (pågående forskning).

INSTITUTIONSETNOLOGI – ETT EGET FÄLT ELLER FLERA?

Den etnologiska forskningen av institutioner är således bred och omfattar många olika typer av institutioner. I tidigare institutionsstudier har flera etnologer använt sig av etnografiska metoder i form av observationer och intervjuer, andra har undersökt institutioner med hjälp av skriftligt material, och andra anlägger historiska perspektiv på institutioner. Vad är då gemensamt? Finns det fog för att tala om institutionsetnologi som subkategori inom etnologiämnet?

Sett till mängden studier som på olika sätt har närmat sig institutioner i en bred bemärkelse empiriskt så menar vi att det helt klart finns utrymme för att tala om institutionsetnologi som en subdisciplin i disciplinen. Vi kan konstatera att ett fokus på institutioner tillåter etnologer att närma sig en stor mängd sammanhang av relevans för mänskligt liv; både de mer vardagliga och allmängiltiga sammanhangen som vårdcentraler och förskola, och mer dramatiska och specifika sammanhang som fångelser, våldtäktsmotgångar och psykiatriska vårdinrätt-

ningar. Institutioner är dessutom ofta bra empiriska fält för etnologer som intresserar sig för kulturellt dominanta normer, värden och ideal, liksom för kulturell förändring. Kulturella företeelser reproduceras ofta på ett relativt tydligt sätt inom samhällets institutioner.

Även om många etnologer empiriskt har studerat institutioner är det långt ifrån alla som har använt sig av etnografiska metoder i bemärkelsen observationer och intervjuer. När begreppet etnografi används kan dock både etnografiska praktiker och etnografers produkter äsyftas (Lennartsson 2014:9). Etnografi kan alltså förstås både som metod och som text eller andra framställningar (Lennartsson 2014:9). Eftersom det inte finns någon ”skarp åtskillnad mellan etnografi som insamling och som analys, som fältarbete eller som författande” (Lennartsson 2014:10) så kan även analyser av skriftligt material från institutioner – samtida eller historiska – betecknas som institutionsetnografi.

Kanske blir dock ett fokus på institutioner därmed alltför ospecifikt för att egentligen tillföra något? Kanske är själva bredden och allmängiltigheten en analytisk nackdel när institutioner i bred bemärkelse ska samlas under samma paraply?

I DETTA NUMMER

För att avhjälpa problemet med att institutionsetnologi blir en alltför bred och allmängiltig kategori har texterna i detta nummer på olika sätt förhållit sig till ett institutionsperspektiv; dvs. till frågan om vad det tillför att tänka på det studerade fältet som just en institution. På så vis ökas generaliserbarheten för institutionsforskningen som bedrivs inom etnologiämnet, trots att bidragen också är speci-

fika för de kontexter som i varje text fokuseras.

Kalle Ström är verksam som doktorand i etnologi vid Stockholms universitet och bedriver ett avhandlingsprojekt som fokuserar Försvarsmakten – och spänningen mellan frivillighet och tvång. Mer specifikt undersöks hur samtida unga vuxna förstår och hanterar mötet med den militära grundutbildningen, efter att värnplikten återinförts i Sverige 2017. I likhet med andra etnologers erfarenheter av institutioner visar Ström i sitt bidrag hur tillträdet präglades av långsamma processer och hinder. I artikeln diskuteras vad som kännetecknar tillträde till en institution och vilka förhandlingar forskaren möter i denna process. Här diskuteras etiska utmaningar, och komplexiteten i begrepp som samtycke och frivillighet i forskning om Försvarsmakten som institution.

Elin von Unge är fil. dr i etnologi och verksam vid Stockholms universitet. I hennes bidrag står museet som institution i fokus. Empiriskt fokuseras en museidebatt som utspelade sig i nationella medier under hösten 2016, där det rörde skilda uppfattningar om museets uppdrag. Ska museer främst berätta vår historia – som vissa röster i debatten hävdade – eller finns utrymme för museer att även skildra vår samtid och framtid?

von Unge beskriver museer som ett slags institution för institutioner, då det som dokumenteras i institutioners verksamhet ofta hamnar i arkiv eller på museum i slutändan. Detta är en aspekt som synliggörs när ett institutionsperspektiv tillämpas på museer. En annan aspekt som blir tydlig i von Unges artikel är vad hon benämner som en ”institutionell oordning” – dvs. att det idag finns ett glapp mellan den interna och den externa

förståelsen av vad museet som institution är och ska vara.

Beatriz Lindqvist, professor i etnologi vid Södertörns högskola, fokuserar en av de så kallade normalinstitutionerna som nästan alla barn i Sverige tillbringar en stor del av sin barndom inom: förskolan. Mer specifikt analyseras i Lindqvist bidrag hur olika diskursiva logiker aktualiseras i utvecklingssamtalet. I utvecklingssamtalet möts representanter för institutionen och föräldrar för att tillsammans diskutera barnets situation på förskolan. Lindqvist visar hur pedagogerna strävar efter att framhålla lärandet som det mest centrala; att verksamhetens pedagogiska innehåll är det som ska stå i fokus. Samtidigt ger de ofta efter för föräldrarnas önskemål om att få höra mer om det sociala och om barnets utveckling. Föräldrarnas undran om ifall deras barn ”ligger efter” hamnar ofta i fokus i utvecklingssamtalet. Här kan sägas pågå en förhandling om vad institutionen är och ska vara, och det är inte givet vem som har makten att definiera detta.

Maria Björklund, doktorand i etnologi och verksam vid Stockholms universitet, skriver i sin text om den samtida psykiatriska heldygnsvården. Utifrån ett etnografiskt material analyseras i Björklunds text hur populärkulturella skildringar av psykiatrin formar den faktiska verksamheten. Hon tar särskilt fasta på hur en specifik film – *Gökboet* – formar såväl vardagsverksamheten på den studerade heldygnsavdelningen, liksom den mer generella bilden av heldygnspsykiatrin. Analytiskt arbetar Björklund bland annat med Goffmans stigmatologi för att diskutera hur institutionen som plats är omgärdad av föreställningar präglade av obehag och skräck som bidrar till konstruktionen av just ett stigma. I hennes bidrag blir det

tydligt hur även en institution som kan tyckas vara en välvärdad och insynskyddad plats påverkas av yttre faktorer som t.ex. populärkultur.

Kim Silow Kallenberg, fil. dr i etnologi och verksam vid Röda Korsets högskola samt vid Umeå universitet, behandlar liksom Björklund psykiatrin, men framförallt genom skriftliga källor. I fokus står en journal och ett obduktionsprotokoll över en av hennes döda vänner. En autoetnografisk ansats – där egna reflektioner, tankar och känslor ges utrymme – tillämpas p.g.a. de nära kopplingarna som här finns mellan forskare och fält. I texten analyseras hur en institution berättar om ett liv. Den dokumentation som görs inom ramen för institutionen förstås som institutionens berättelse om de subjekt som vistas där. Silow Kallenberg frågar sig vad som hamnar i fokus om vi lyssnar på institutionens narrativ. Hur skrivs ett liv fram när institutionen berättar om det livet? Kan en studie som denna förstås som ett exempel på institutionsetnografi? Vad kan en autoetnografisk ansats tillföra institutionsstudier?

Sammanfattningsvis avser vi att med detta temanummer visa på hur den svenska institutionsetnologin inte bara har en lång och produktiv historia inom vårt ämne, men också är levande och välmående idag. Förhoppningsvis kan detta nummer också bidra till att institutionsetnologin fortlever som en etnologiämnets subkategori, och leda till att den forskning som bedrivs när nya publikationer

REFERENSER

Bartholdsson, Åsa, 2008. *Den vänliga maktutövningens regi: Om normalitet och makt i skolan*. Stockholm: Liber.

- Björklund, (u.å.). *Delaktighetens problematik: En studie om den samtida psykiatriska heldygnsvården* (prel. titel). Stockholm: Stockholms universitet.
- Bäckman, Maria 2003. *Kön och känsla: samlevnadsundervisning och ungdomars tankar om sexualitet*. Göteborg: Makadam förlag.
- Douglas, Mary, 1986. *How Institutions Think*. New York: Syracuse University Press.
- Drakos, Georg, 1997. *Makt över kropp och hälsa: Om leprasjukas självförståelse i dagens Grekland*. Stockholm: Symposion förlag.
- Ehn, Billy, 1983. *Ska vi leka tiger? Daghemsliv ur kulturell synvinkel*. Lund: Liber förlag.
- Ehn, Billy, 2001. *Universitetet som arbetsplats: Reflektioner kring ledarskap och kollegial professionalism*. Lund: Studentlitteratur.
- Eivergård, Mikael, 2003. *Fribetens milda disciplin: Normalisering och social styrning i svensk sjuksjukvård 1850–1970*. Umeå: Institutionen för kultur och medier.
- Ekströmer, Melcher, 1998. *Kritisk medicinsk antropologi*. Argos/Palmkrons förlag.
- El Guindi, Fadwa, 2004. *Visual Anthropology: Essential Method and Theory*. Altamira Press.
- Fioretos, Ingrid, 2009. *Möten med motstånd: Kultur, klass, kropp på vårdcentralen*. Lund: Media Tryck.
- Gerholm, Lena & Gerholm, Tomas, 1992. *Doktorshatten: En studie av forskarutbildningen inom sex discipliner vid Stockholms universitet*. Stockholm: Carlsson Bokförlag.
- Gerholm, Lena, 1985. *Kulturprojekt och projektkultur: En fallstudie av en kulturpolitisk försöksverksamhet*. Malmö: Liber.
- Grahn, Wera, 2006. *"Känn dig själv": Genus, historiekonstruktion och kulturhistoriska museirepresentationer*. Linköping: Linköpings universitet/ Tema Genus.
- Gunnarson, Martin, 2016. *Please be Patient: a Cultural Phenomenological Study of Haemodialysis and Kidney Transplantation Care*. Lund: Lund studies in Art and Cultural Sciences.
- Gustafsson Reinius, Lotten, 2008. "Innanför branddörren: Etnografiska samlingar som medier och materialitet", i *Mediernas kulturhistoria*. Stockholm: Statens ljud- och bildarkiv.
- Helman, Cecil G. (red.), 2008. *Medical Anthropology*. Ashgate Publishing Limited.
- Hertzberg, Fredrik 2003. *Gräsrotsbyråkrati och normativ svenskhet: Hur arbetsförmedlare förstår en etniskt segregerad arbetsmarknad*. Stockholm: Arbetslivsinstitutet.

- Hörnfeldt, Helena, 2009. *Prima barn, helt U.A.: Normalisering och utvecklingstänkande i svensk barnhälsovård 1923–2007*. Makadam förlag.
- Jackson, Michael, 2005. *Existential Anthropology: Events, Exigencies, and Effects*. New York: Berg-hahn Books.
- Jönsson, Lars-Eric; Persson, Anders & Kerstin, Sahlin, 2011. *Institution*. Malmö: Liber förlag.
- Jönsson, Lars-Eric, 1998. *Det terapeutiska rummet: Rum och kropp i svensk sinnessjukvård 1850–1970*. Umeå: Inst. för kultur och medier.
- Karlsson, Eva M., 2008. *Livet nära döden: Situationer, status och social solidaritet vid vård i livets slutskede*. Tumba: Mångkulturellt centrum.
- Kjellman, Gunilla, 1981. *De gamlas bostad – Fatig-åldringakulturen: En etnologisk studie av åldringsvård och institutionsväsande i agrarsamhället*. Lund: Lunds universitet, Historiska institutionen.
- Lennartsson, Rebecka, 2014. "Arkivetnografi eller reflektioner över en tappad biljett", i *Kulturella Perspektiv – Svensk etnologisk tidskrift*, 2014:3.
- Lindberg, Jens, 2015. *Orsak: Våldtäkt: Om våldtagna män i medicinsk praktik*. Stockholm: Carlsson Bokförlag.
- Lundahl, Pia, 2001. *Intimitetens villkor: Kön, sexualitet och berättelser om jaget*. Lund: Lunds universitet.
- Lundgren, Anna Sofia, 2000. *Tre år i g: Perspektiv på kropp och kön i skolan*. Stockholm/Stehag: Symposion Brutus Östlings förlag.
- Mariné, Julio Ferrer, 1981. *I väntan på döden: En etnologisk undersökning om åldringarnas situation på en långvårdsavdelning (1976–1977)*. Stockholm: Stockholms universitet, Institutionen för folklivsforskning.
- Meurling, Birgitta; Lundgren, Britta & Lövkrona, Inger, 1999. *Familj och kön: Etnologiska perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.
- Nilsson, Roddy & Vallström, Maria, 2016. "Inledning", i Nilsson, Roddy & Vallström, Maria, *Inspärrad. Röster från intagna på sinnessjukhus, fängelser och andra anstalter 1850–1992*. Lund: Nordic Academic Press
- Olsson, Claes G., 2010. *Omsorg och kontroll. En handikapphistorisk studie 1750–1930: Föreställningar och levnadsförhållanden*. Umeå: Umeå universitet, Inst för kultur- och medievvetenskap.
- Pink, Sarah, 2005. *The Future of Visual Anthropology*. Routledge.
- Rosales, René León, 2010. *Vid framtidens bitersta gräns: Om maskulina elevpositioner i en multietnisk skola*. Botkyrka: Mångkulturellt centrum.
- Runfors, Ann, 2003. *Mångfald, motsägelser och marginaliseringar: En studie av hur invandrar-skap formas i skolan*. Stockholm: Prisma.
- Runfors, Ann & Lövgren, Karin 1993. *Exotiskt eller oetiskt? vårdpersonal talar om sitt arbete med invandrapatienter*. Tumba: Mångkulturellt centrum.
- Sachs, Lisbeth, 1992. *Vårdens etnografi: Om hälsa, sjukdom och vård i sitt kulturella sammanhang*. Stockholm: Liber.
- Silow Kallenberg, Kim 2015. "Smutsig etnografi – en metodisk diskussion", i *Kulturella Perspektiv – Svensk etnologisk tidskrift*, 2015:2.
- Silow Kallenberg, Kim 2016. *Gränsland: Svensk ungdomsvård mellan vård och straff*. Huddinge: Södertörns högskola.
- Silow Kallenberg, 2017a. "Tabanjan. Ett exempel på etnografisk fiktion", i *Kulturella Perspektiv – Svensk etnologisk tidskrift*, 2017:2.
- Silow Kallenberg, Kim, 2017b. "Det som sitter i väggarna. Tvångsvård mellan stabilitet och förändring", i *Kulturella Perspektiv – Svensk etnologisk tidskrift*, 2017:3-4.
- Smith, Dorothy E., 2005. *Institutional Ethnography: A Sociology for People*. AltaMira Press.
- Svensson, Birgitta, 1994. "Hundra år i fängelse", i *Pockettidningen R*, Nr 1, Årg 24.
- Svensson, Birgitta 2000. "Konsten att individualisera. Särskiljande metoder i fängelsets personkaraktäristik", i Eriksson, Bengt Erik & Qvarsell, Roger (red.) *Samballets Linneaner: Kartläggning och förståelse i samhällsvetenskapernas historia*. Stockholm: Carlsson Bokförlag.
- Svensson, Birgitta, 1997, i: Reed-Danahay, Deborah E. (red.) *Auto/Ethnography: Rewriting the Self and the Social*. Oxford & New York: Berg.
- Vallström, Maria, 2016. "Odlas sin röst. Om förhandlande subjektspositioner bland intagna på Salberga sjukhus", i Nilsson, Roddy & Vallström, Maria, *Inspärrad: Röster från intagna på Sinnessjukhus, fängelser och andra institutioner 1850–1992*. Lund: Nordic Academic Press.
- Zetterström Geschwind, Britta, 2017. *Publika museerum: Materialiseringar av demokratiska ideal på Statens Historiska Museum 1943–2013*. Stockholm: Institutionen för etnologi, religionshistoria och genusvetenskap, Stockholms universitet.
- Öhlander, Magnus, 1996. *Skör verklighet: En etnologisk studie av demensvård i gruppboende*. Edsbruk: Akademytryck AB.

SUMMARY

*Institutional ethnology**(Institutionsetnologi. En inledning)*

In many sciences it is common to sort and order the discipline into subcategories, where certain features of different fields is recognized, and where specific methodological and theoretical conditions render space to form their own disciplinary identities. Within ethnology this practice is not as common as in many other disciplines. Ethnology is a small discipline and therefore the more general disciplinary identity may be more relevant to protect and preserve. In this theme issue we intend to give a more specific field within ethnology special attention, in order to see the benefits of a more specialized sub-field: namely institutional ethnology. In this editorial, the institution as a concept,

as well as Swedish ethnological institutional research is summarized and discussed. With this theme issue we intend to show that the Swedish institutional ethnography has a long and productive history within our discipline, but that the sub-field is also alive and well today.

Keywords: ethnography, institutions, institutional ethnology, sub-field.

Maria Björklund, PhD student in Ethnology at the Dept. of Ethnology, History of Religions and Gender Studies, Stockholm University, Stockholm, Sweden.

Kim Silow Kallenberg, PhD in Ethnology, researcher at the Swedish Red Cross University College, Department of Health Sciences, and Postdoctor in Ethnology at Umeå University, Department of Culture and Media Studies, Umeå Sweden.